

## Tizenöt hét indiánok közt 7.

A következő napot pihenéssel s az indiánok wigwamjainak megtekintésével töltöttük el. Ugyanaz nap az indiánok lovaikat is gyakorolták, tomahawkjukat minden irányban hajigálva; legsebesebb nyargaltukban fel- s leugráltak lovaikról, futás közben fadarabokat hajigáltak egymásnak s azokat a levegőben elkapdosták. Este felé a kígyótáncot járták, ami kedves mulatságuk.

Van egy kerek réztáblájuk, melyen sok apró csörgő függ. Ezt a réztáblát a főnök, vagy ha ő nem vesz részt a táncban, más valaki a kezébe fogja; minden táncoló a derekára egy bőrvet köt, melybe a mellette álló társa belefogózik, majd olyan formán, mint ahogyan a rácok a kólót járkák, csak hogy az indiánok nem körbe állnak, mint a rácok, hanem sorba. Most a vezető csörgetni kezdi a réztáblát, ami a zajt növeli; a táncolók lábaikkal először lassan dobognak, azután jobban-jobban, s a zaj mindig nagyobbodik. A csörgőt verő táncos vezeti a mögötte tomboló tömeget mindenféle figurákban; hol lehajolva, hol félig görbülten megy, hol lefekve csúszik előre, s a többi mind utánozza mozdulatait. Néha összebonyolódik az egész sor s ismét kibontakozik, mindenféle hajlongások, a szabadon levő egyik kéznek változatos mozgása közben. Ez alatt az arcuk kifejezése is a játéknak megfelelően változik. Végre a moraj legmagasabb fokára hág s kiállhatatlan ordítássá válik, mely több mérföldre hallható s az egész föld reng a dobogásuktól, mert néha három-négyszáz ember vesz részt a táncban.

Vannak ezen kívül csatatáncaik is, melyek hasonlóak a kígyótáncához, de mások benne a mozdulatok, melyek annyira felbőszítik őket, hogy ingerültségükben nekimennek a fáknak és kőszikláknak és azokat vad dühvel rombolják. Az ilyen tánc után mindnyájan a földre vágják magukat s hosszabb ideig szótalanul pihenik ki fáradtságukat.

A nők sem ezekben a táncokban, sem a férfiak más mulatságaiban nem vesznek részt s nem emlékszem, hogy láttam volna valahol nőket is az indiánok társas összejövetelein.

Ha a fiatal ember el akar venni egy neki tetsző leányt, hazamegy a wigwamjába és fasípján, mely a furulyához hasonló, több napig furulyáz neki s az alatt nem eszik és nem iszik. Ha ezt a legény anyja, vagy ha ez már meghalt, valamely nőrokona, vagy szomszédasszonya már régóta hallja, megkérdezi tőle, hogy vajjon kiért küldi ezeket a hangokat! A férfi erre megnevezi azt a nőt, akit megszeretett. Az asszony erre elmegy a leány anyjához, vagy ha az anyja már meghalt, a leány nőrokonához és előadja az üzenetet. A leány, ha a legény tetszik neki, feketére festi az arcát s a wigwam közepére ül, ahol mindaddig ülve marad, míg a férfi érte nem

jön. A szomorú furulyás mihelyt megkapja a kedvező hírt, sípját a tűzbe veti s a leányhoz indul. A leány atyja, anyja, s testvérei jelen vannak, amikor a leány a vőlegényt várja.

A vőlegényt hölgye a wigwam közepén, a tűzhelynél ülve fogadja. A leány-rokonok egy-egy fagallyat adnak úgy a vőlegény, mint a menyasszony kezébe, s ezek a fagallyat a tűzbe dobják. Amikor a gally elég, a vőlegény és a menyasszony ezt mondja:

— Akkor válunk el egymástól, mikor ez a gally ismét levelet hajt.

Ezután a férj a feleségét a wigwamjába vezeti.

A többnejűség nincs ugyan tiltva, de ritka indiánnak van két vagy három felesége; az ilyen indiánnak nagyon jó vadásznak kell lennie, mert családját, ha több neje van is, csak a vadászatból és halászatból táplálhatja.

Ha az indiánnak több neje van is, az asszonyok között soha a legkisebb viszály sem támad.

A Sack és Fox nemzetség mintegy tíz évvel ezelőtt (1831-ben) képes volt tíz-húszezer fegyverest kiállítani, most azonban már alig szedhet össze többet, mint öt-hatezret, annyira megfogytak részint a többi indián törzsekkel folytatott háborúk, részint az egészségtelen klíma miatt. Néhány évvel ezelőtt a Criktrahakohia indiánok ellen harcoltak; ezeket jobbra lemészárolták ugyan, de sárgalázban és epelázban maguk is ezrével hullottak el, és mivel a háborúba családostól szoktak menni, nemcsak a férfiak, hanem a nők és gyermekek is nagyszámban estek áldozatul a járválynak. Erről a háborúról nagy keserűséggel emlékeznek meg, s azt mondják, hogy az a gonosz Szellem, mely a Criktrahakohiáknak pártfogója, mindig ezekkel volt, míg az ő pártfogó Szellemük az egészségtelen levegőben maga is megbetegedvén, őket nem segíthette. Az indiánok hisznek a jó és a gonosz szellemben, de sem az egyiket, sem a másikat nem imádják s tiszteletükre semmi szolgálatot nem végeznek.

Néhány napig tanulmányoztuk az indiánok szokásait és életmódját, főként pedig lovaikon gyakoroltuk magunkat, mert egy nagyszerű bölényvadászatra készültünk, aminek már előre is nagyon örültem. A lovak olyan gyakorlottak voltak, hogy nekünk a mozdulataikra nem kellett

ügyelnünk, hanem csak arra, hogy le ne bukjunk. Az indiánok nagy készséggel mutogatták, hogy hogyan bánjunk a lovaikkal.

Amikor már elég gyakorlottságot szereztünk a lovaglással, egy derült reggel mintegy kétszáz indián társaságában bölényvadászatra indultunk a Red folyóhoz, melynek közelében, mint mondták, a bölények tartózkodni szoktak. Mi a főnök leggyakorlottabb ménein lovagoltunk.

Az indiánok akár nagyobb, akár kisebb számmal utaznak, mindenkor egyenkint mennek, s ezáltal már az első menet alkalmával ösvényt vágnak, mely azután, ha többször járnak arra, évekig megmarad. Azokban a tartományokban tehát, amelyekben az indiánok laknak, a vándor bízvást mehet az ily ösvényeken, mert ezek mindenkor indián tanyához vezetnek. Mi is ilyen úton mentünk: a főnök elül, mi utána. Hátra tekintve, különösnek tetszett a hosszú sor, mely ennyi, apró lovakon ülő meztelen, izmos férfiból állott.

Ezen a napon delet nem tartottunk, hanem délutánig folyvást mentünk. Ekkor az indiánok lovaikról leugrálva azokat futni hagyták, maguk pedig részint vadászni, részint halászni elszéledtek.

Példájukat követve mi hárman egy ritka erdőbe mentünk, s mintegy kétszáz lépésre maradtunk egymástól egy vonalban, hogy a felbukó vadat egymásnak hajthassuk. Még nem messze jártunk, mikor a doktor megállt és fegyverét kiejtette kezéből. Egész teste reszketett és szemeit egy fára meresztette. Felé siettem, s amint közelebb értem hozzá, hallottam, hogy fűtyül. Kutyám, mely ezalatt oda szaladt, hirtelen szintén megállt, mintha lábai gyökeret vertek volna a földbe. Gyanítottam a doktor remegésének okát, — figyelemmel néztem a fára, melyre szemeit meresztette s egy párducot pillantottam meg a fa ágai közt.

— Mitévő legyek? — gondoltam magamban. — Ha nem lövök, társamat minden bizonnyal széjjeltépi. A párduc minden pillanatban leugorhatik s ezt a doktor legkisebb mozdulatára meg is teszi. Ha elhibázom, akkor mindkettőnk veszte bizonyos.

Nem volt időm tovább gondolkozni, — célba vettem a vadállatot s szerencsésen fejbőlöttem, — a puska durranásakor már le is gördült a fáról. A doktor ijedtében néhány lépést hátra ugrott és elesett. Oda siettem, ha talán még egy lövésre volna szükség, de a párduc néhány percnyi rugdalás után kiadta páróját.

Mi szerencsét kívántunk egymásnak. Mikor nyugodtabb lett a doktor, megkérdeztem tőle, hogy miért füttyült? Erről azonban mitsem tudott; úgy látszik, hogy e hangokat tudtán kívül csikarta ki belőle a félelem. A párduc bőrét lefejtettem s társaim segítségével tanyánkra vittem. Az angol egy vadpulykát lőtt, melyet vacsorára elkészítettünk.

Korán reggel mindenfelől harsogó füttyöket hallottunk: az indiánok így szokták lovaikat összehívni. Útnak indulva dél felé tartottunk s egy magas hegy ormára érve gyönyörű látvány lepett meg bennünket. Több százezer holdnyi róna feküdt előttünk, itt-ott hófoltokkal. Nem kevésbé bámultunk azon, hogy ebben a meleg tartományban most havat találunk, de a főnök eloszlatta tévedésünket s értésünkre adta, hogy amit látunk, nem hó, hanem só. A sós forrásokból felbuzgó víz előnti a róna mélyebben fekvő részeit; a víz elpárolog a nap hevében s ott marad a só, mely olyan fehér, mint a hó s néhol több lábnyi vastag a rétege. A bölények a só kedvéért gyakran eljönnek erre a rónára.

A völgy mély benyomást tett ránk. A hófehér sófoltok közt a fű s az apró zöld csemete kellemes látvány volt. A forrásokhoz közel levő bokrokat egészen só borította, s a gallyaikra jegecesedett só gyémántként ragyogott a napfényben. Tapasztalásból tudja az olvasó, mily gyönyörű télen napos időben a zúzmarás fa, — mennyivel elragadóbb volt itt ez a látvány, ahol a hófehér foltok zöld pázsittal váltakoztak! E táj megpillantásakor lovaink is nyeríteni kezdtek, amiből gyanítottuk, hogy ez a vidék nem ismeretlen előttük. Mikor leértünk a völgybe, az indiánok elbocsájtották lovaikat, melyek tüstént elkezdték a sót nyalni.

Mi az alatt a közeli forrásokat tekintettük meg, melyek nagy számmal léteznek itt minden irányban. Nagyságuk 2—3 négyszöglábnyi, s a vizük oly tömérdek sós, hogy nem lehet meginni. A felbuzgó víz a magának mosott kis csatornában néhány lépésre elfolyik, de azután 50—60 négyszöglányire szétterjed, elpárolog és sót hagy hátra, mely mind fehérségre, mind finomságra hasonló az őrlött sóhoz. Ha a völgyecske megtelt sóval, a forrás ismét új csatornát váj magának s így távolabbra fut; innen van, hogy a magasabb dombocskákat gyönyörű zöld pázsit és apró csemeték borítják, míg a völgyecskéket tömérdek só lepi el. Ezt a sót csak fel kellene szedni, s elvitele igen könnyű volna, mert a hajózható Red-folyó közel van. Később hallottam St. Louisban, hogy egy társaság készül alakulni ennek a sónak a kivitelére, de mivel jelenleg Syracuseból, New-York államból, igen olcsón kapják a sót, annyival kevésbé sietnek vele, mert előbb az indiánok engedelmét ki kellene kérni a központi kormány útján.

Következő reggel az indiánok különféle irányban széledtek el. Minket a főnök vitt magával. Utunk a folyó partján vitt. Egy hegyre érve, gyönyörű prairie terjedt el a hegy másik oldalán

tövében, ahol nem kis meglepetésünkre néhány ezer bölényt láttunk csendesen legelni. A főnök vezetőnk által tudtunkra adta, hogy legjobb lesz, ha itt maradunk s innen nézzük, hogyan fogja ő egy-két emberrel megtámadni a bölényt, — így legalább megtanulhatjuk, hogyan kell bölényre vadászni. Tanácsát örömmel elfogadtuk, mert egyikünknek sem volt nagy kedve e vadállatok megtámadására.

Mi tehát a hegyen maradtunk, a főnök és vezetőnk pedig a többi indiánokkal lenyargalt. Minden ember más irányban ügetett.

A főnök egyenesen egy a csordától kissé távolabb legelő bölénynek tartva, mintegy kétszáz lépésre közeledett hozzá. A bölény időnkint felütötte fejét s a felé jövő lovasra nézett, de azután tovább legelt. Mikor a vadász mintegy száz lépésnyire volt, sebesen kezdett vágatni az őt most figyelmesen néző vad felé s tizenöt lépésre érve rálőtt. Látszott, hogy meg is sebesítette. A fegyverdurranásra tüstént megfordult a ló s egész erejéből vágatott az ellenkező irányban, a megsebesített bölény pedig utána. Az indián időnkint hátratekintve fegyverét gyorsan megtöltötte s látva, hogy a bősziűt állat közelít hozzá, egyet füttyentett, mire a lova tekervényesen kezdett száguldani, mint a nyúl az agár előtt. Ezzel kétszer-háromszor megfordította a bölényt, mely nagy testével képtelen volt az ügyes kis ló fürgé mozdulatait követni. Így csalogatta egy ideig a gyakorlott vadász kiszemelt martalékát. Majd egyszerre lovát a bal térdével oldalra nyomván, a ló hirtelen megfordult és megállott. A bölény nem lévén képes oly hirtelen megállni, az indián előtt néhány lépésnyire elsurrant. Az indián e pillanatban fültövön célba vette a bölényt s földre terítette, azután pedig lováról hirtelen leugorva, a bölény koponyáját tomahawkjával ketté hasította.

Mindez a közelben legelő többi bölényre nem igen látszott hatni, mert a legközelebb állók egy kevéssé megfutamodtak ugyan, de csakhamar ismét megálltak és nyugodtan legeltek. Az elejtett állat bőrét a főnök lefejtette s azután egy másik bölényt szemelve ki martalékul, azt is hasonló módon ejtette el.

A hegyről messzire lehetett látni, s tisztán kivehettük a többi indiánokat, elszórva a terjedelmes prairien. Egy darabig néztük ezt a valódi vadász-élvezetet s azután nekibátorodva, mi is lementünk szerencsét próbálni. Nagy örömünkre még az nap lőttünk is néhány bölényt.

Délután négy óra tájban hallottuk a főnök visszavonulási füttyét, mire visszatértünk a hegyre s onnan múlt éji tanyánkra, hol már számos nőt találtunk, kik a zsákmány hazahordása céljából követték férjeiket. Azon az éjszakán majd szünet nélkül hallottuk leöldösött társaik után bőgni a

bövényeket.

Nekibátorodva az első nap sikerei után másnap reggel alig vártuk a vadászat kezdetét. A bövények azonban az éj folyamán jó távolra vonultak vissza s csak reggeli tájban tűntek ismét szemünkbe.

Ezek az állatok sohasem tartózkodnak erdőkben, hanem kizárólag sík gyepeken, melyek nem ingoványosak, mert ha lesüppednek, nem bírnak kivergődni a sárból, mert egy vén bika nem ritkán tizennégy mázsánál többet nyom. Bövényre lóháton vadászni célirányos és biztos.

Az indiánok következőkép is szokták a bövényeket vadászni. A legelő állatokat körülvén, nagy lármával a hegyeknek szorítják oly helyen, hol a túlsó részen néhány száz lábnyi meredek mélység van. Ez a hely szabadon marad, — az űzőbe vett állatok megriadván neki szaladnak, leugrálnak s összezúzva hullnak a mélységbe. Ezeket a vadászatokat azonban csak ősszel tartják, mikor a bőrok legjobbak úgy használatra, mint eladásra.

Mi csaknem egy hétig folytattuk e mulatságos vadászatot. Jó kedvünkről ítélve, egyikünk sem sajnálta, hogy ide jött s minden elszenvedett sanyarúságot elfelejtettünk. Én részemről, mint szenvedélyes vadász, életem fogytaig örömmel emlékezem vissza erre a vadászatra.

Az indián nők lovakon és hátukon hordták a húst és bőroket a folyóhoz, hol számtalan csónakra rakták, melyeken egy darabig felfelé vitték a vízen, innen pedig egy kisebb folyóba, mely a Nississine-tóból ered, s a tón egészen a telepükig, hol a húst felrakták rácsaikra és egy kevésbé megfüstölték. A bőroket pedig megtörték, mint nálunk a paraszt-szúcsöknél szokás és azután a wigwamokba tették.

Forrás:

## **Tizenöt hét indiánok közt 7.**

Írta: Haraszthy Ágoston

2016. június 16. csütörtök, 06:27 - Módosítás: 2016. július 04. hétfő, 16:14

---

Haraszthy Ágoston: Tizenöt hét indiánok közt. Ifjúsági Könyvtár 7. szám. Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt. kiadása. Budapest, 1928. 96-110.